

ที่มาแห่งพระราชอัจฉริยภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช

ความสุขแห่งแผ่นดิน

หากใครเคยถามว่า

น้ำตาแห่งความสุขและน้ำตาแห่งความรักมีจริงหรือ ?

ชาวไทยทุกคนได้พบคำตอบกันแล้วโดยถ้วนหน้า...

เข้าวันที่ 9 มิถุนายน 2549...

วันซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงชนชาวไทย

เสด็จออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชร เพื่อให้ประชาชนเข้าเฝ้า

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

คลื่นมหาชนนับล้านที่พากันมาเข้าเฝ้าองค์พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่
 เหลืองอร่ามดุจทุ่งทานตะวันสีทองไกลลิบๆ สุดสายตา...
 แม้จะเข้าเฝ้าห่างไกล ก็รู้สึกอบอุ่นใจอย่างประหลาด
 พลังแห่งจิตนี่เองที่ทำให้รู้สึกเหมือนได้เข้าเฝ้าพระองค์อย่างใกล้ชิด
 ไม่มีผู้ใดย่อท้อต่อการรอคอย...แม้แสงตะวันจะแรงกล้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
 ความประทับใจในวันนั้นสุดจะบรรยาย

ขณะที่พระองค์ทรงโบกพระหัตถ์แก่ประชาชน
 ทรงโบกพระหัตถ์อย่างนุ่มนวล
 เสมือนพระองค์ทรงแผ่กระแสแห่งความรักความเมตตาสู่ประชาชน
 และพยายามส่งไปถึงถึงผู้ที่อยู่ห่างไกลแสนไกล...
 ทรงโบกครั้งแล้วครั้งเล่าเสมือนทรงรับรู้ถึงความรักของประชาชน
 และทรงขอบพระทัยประชาชน
 ที่ได้เห็นรอยยิ้มกรอดคอยนานแสนนานเพื่อได้เฝ้าพระองค์
 ช่างเป็นภาพที่ติดตาตรึงใจไม่รู้ลืม...
 แม้บุรุษเพศผู้เข้มแข็งก็ยากที่จะกลั้นน้ำตาแห่งความซาบซึ้งไว้ได้
 "...รู้สึกเหมือนพระองค์ทรงลูบศิระชะเบาๆ ด้วยความเมตตา..."

ความรู้สึกที่แสนดีนี้จะยังคงอยู่คู่ชาวไทยตลอดไปชั่วกาลนาน
นี่คือความสุขของแผ่นดินท่ามกลางความคุกรุ่นแห่งวิกฤตของบ้านเมือง

ทุกคนพากันบอกกับตนเองว่า

“ช่างโชคดีเหลือเกินที่ได้มาเกิดในแผ่นดินของพระองค์ท่าน”

ภาพแห่งความมหัสจรรย์ในวันนั้น

ชาวโลกกล่าวขานดังตำนานแห่งเทพนิยาย

ความรักที่ยิ่งใหญ่ระหว่างกษัตริย์และประชาชนเกิดขึ้นเช่นนี้ได้อย่างไร ?

คำตอบนี้สุดจะหาคำใดมาพรรณนา

แต่...ได้ประจักษ์อยู่ในจิตใจของชาวไทยทุกคนอย่างแจ่มชัด

นี่คือบทพิสูจน์บทหนึ่งของความรักที่บริสุทธิ์...และยิ่งใหญ่

คือความรักอันซาบซึ้งที่ทรงได้รับการสนองตอบจากประชาชน

สมกับที่พระองค์ได้ทรงรักและห่วงใยประชาชน

พระองค์ทรงงานหนักเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ทรงยึดมั่นในพระปณิธานว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

นี่คือบทพิสูจน์บทรหนึ่งของคุณรักที่บริสุทธิ์...และยิ่งใหญ่
นี่คือความรักอันซาบซึ้งที่ทรงได้รับการสนองตอบจากประชาชน
สมกับที่พระองค์ได้ทรงงานหนักเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม
มาตลอด 60 ปีแห่งการครองราชย์ !

เป็นที่ยอมรับกันว่าพระองค์ทรงมีพระราชอัจฉริยภาพรอบด้าน
ทั้งด้านดนตรี ด้านศิลปะ ด้านวรรณกรรม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ด้านสังคมและการปกครอง ฯลฯ
ทรงนำประเทศไทยให้ผ่านพ้นจากวิกฤตของบ้านเมืองด้วยพระราชอัจฉริยภาพ
โครงการของพระองค์กว่าสามพันโครงการ
เกิดจากน้ำพระราชหฤทัยห่วงใยในประชาชน
และทรงพยายามแก้ปัญหาแก่ประชาชนอย่างแท้จริง
พระองค์ทรงงานด้วยความรอบรู้ รอบด้าน และรอบคอบ
ทรงเป็นนักวิจัยและพัฒนาที่แท้จริง
ทรงค้นคว้าและปรับปรุงจนกว่าจะได้ผลงานที่มีคุณภาพ
และสามารถนำไปใช้ได้จริงกับประชาชนชาวไทย

ชาวไทยจึงซาบซึ้งกับ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” มานานแล้ว
ก่อนที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ถวายเหรียญ AGRICOLA :
การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของอนาคตแก่พระองค์
เมื่อธันวาคม 2538
และก่อนที่องค์การสหประชาชาติจะถวายเหรียญ
เพื่อเฉลิมเกียรติยศ “นักพัฒนามนุษย์ดีเด่นแห่งโลก” อีกครั้ง เมื่อมิถุนายน 2549

ในวันแห่งความปลื้มปิติและยิ่งใหญ่เช่นนี้

ทำให้ระลึกถึงสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีอย่างที่สุด

ว่าพระองค์ทรงมีอภิญญาอุปการต่อแผ่นดินไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้

หากพระเจ้าอยู่หัวของเราได้มีพระบรมราชชนนีผู้ประเสริฐ

พระบรมราชชนนีผู้มียุทธจักรวิญญูในการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดา

ชาวไทยจะมีพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และทรงทศพิธราชธรรมเช่นนี้หรือ

คราใดที่ในหลวงทรงได้รับการสรรเสริญในพระราชอัจฉริยภาพ

คราใดที่เห็นพระองค์ทรงงานหรือทรงแก้วิกฤตต่างๆ ให้บ้านเมืองได้สำเร็จ...

ภาพของเจ้านายพระองค์น้อยสมัยทรงพระเยาว์มักจะถูกขี้หมาเสมอ

หากพระองค์ไม่มีวันคืนแห่งความสุขในสมัยทรงพระเยาว์

หากพระองค์ไม่ทรงได้รับประสบการณ์พื้นฐานที่มีคุณภาพ

เราจะมีพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระราชอัจฉริยภาพรอบด้านเช่นนี้ได้อย่างไร

นับว่าเป็นการพิสูจน์ด้วยเหตุการณ์ที่แท้จริงของชีวิต !

การนำเสนอต่อไปนี้เป็นแนวทางสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

พระโอรสและพระธิดาของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ที่สะท้อนพระอัจฉริยภาพของการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ

โดยทรงส่งเสริมพัฒนาการของพระโอรสและพระธิดาอย่างรอบด้าน

โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของอัจฉริยภาพ

ทรงส่งเสริมให้ทุกพระองค์ทรงสร้างสรรค์ พากเพียรและใฝ่เรียนใฝ่รู้

ซึ่งจะเป็นแนวทางแก่ประชาชนและผู้ทำงานกับเด็กปฐมวัย

ได้น้อมนำไปส่งเสริมเด็กเพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชากรที่มีคุณภาพต่อไป

และนับว่าเป็นการทำความดีที่ยิ่งใหญ่ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากประมวลภาพและพระราชประวัติของพระบรมราชชนนีและพระโอรสพระธิดา พบว่าการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดาของพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ล้วนยืนยันและสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีตลอดจนผลการวิจัยที่ว่า “การส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีคุณภาพและการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ในช่วงปฐมวัยมีอิทธิพลต่อชีวิตในวัยต่อมา...” 1: 2

ในมุมมองของการพัฒนาอัจฉริยภาพ

บุคคลผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดและช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพมากที่สุด คือพ่อแม่หรือผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิดเด็ก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีนับว่าทรงเป็นผู้ดลใจ (mentor)

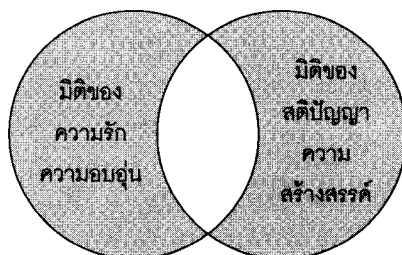
ทรงเป็นผู้ดลใจให้แก่พระโอรสและพระธิดามาตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิต

ทรงให้ความรักและความผูกพัน (attachment) อย่างแน่นแฟ้น

ด้วยการดูแลอย่างใกล้ชิดมากพอที่พระโอรสและพระธิดาได้ซึมซับคุณลักษณะที่ติงามไว้

อันจะเป็นพื้นฐานของชีวิตและสามารถดำรงศักยภาพไว้ตราบชั่วชีวิต 2: 1

นอกเหนือจากทรงอภิบาลพระโอรสและพระธิดาด้านสุขภาพและร่างกายอย่างถูกหลักแล้ว พบว่ามีความเด่นที่ประกอบด้วย 2 มิติเกื้อกูลกัน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงองค์ประกอบของความสร้างสรรค์ พากเพียร ใฝ่เรียนใฝ่รู้ 3: 14

ทั้ง 2 องค์ประกอบเป็นพื้นฐานที่สำคัญของพัฒนาการทุกด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะและพื้นฐานของอัจฉริยภาพ

มิติด้านความรักความอบอุ่น

แม้ว่าในพระราชประวัติมิได้กล่าวถึงมิติด้านความรักความอบอุ่นไว้เลย

แต่ปรากฏในภาพต่างๆ ที่แสดงถึงความรักระหว่าง

พระชนนีกับพระโอรสและพระธิดาอย่างเด่นชัด

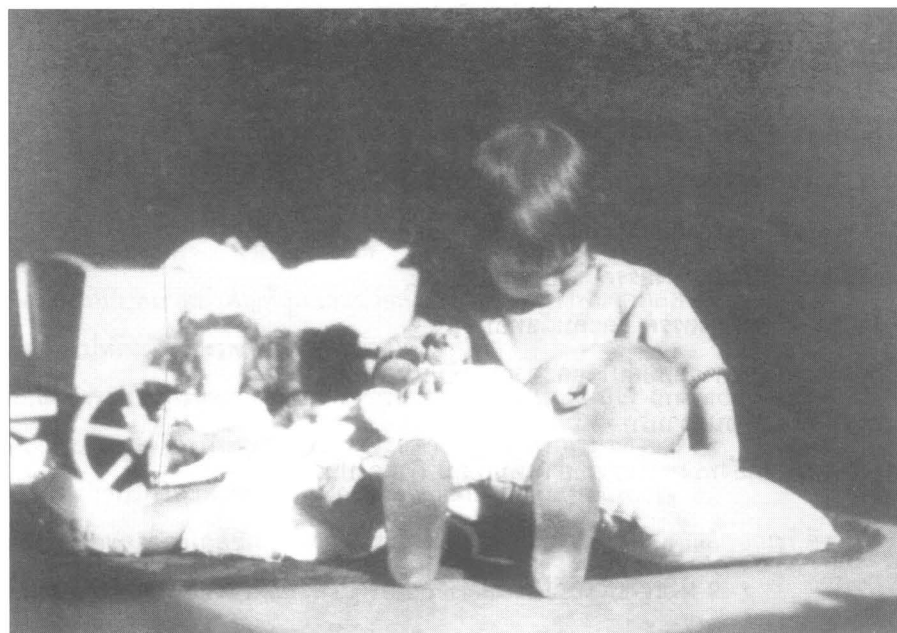
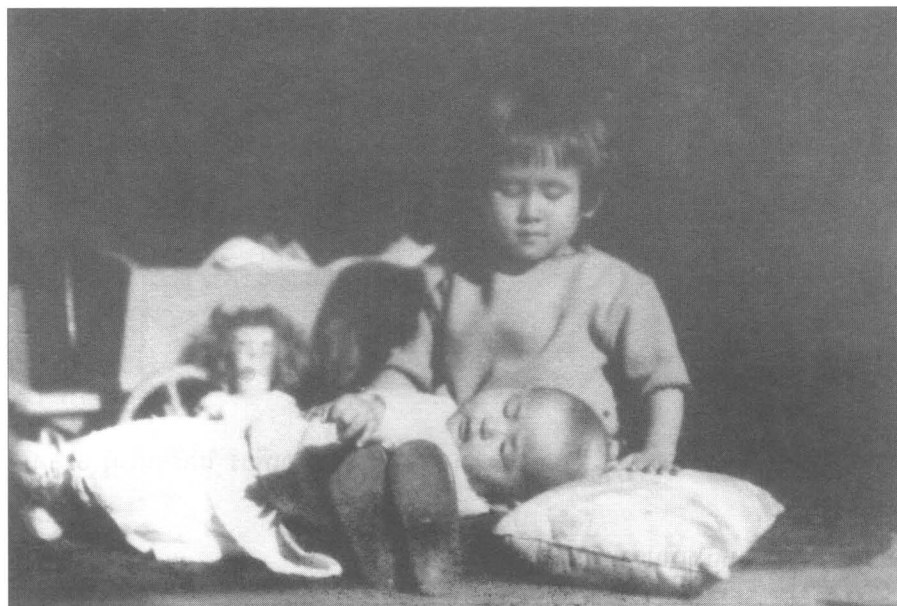
นับว่าเป็นปฏิสัมพันธ์สร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย :

สบสายตา วาจาสร้างสรรค์ และสัมผัสที่อบอุ่น

ที่มีผลต่อการสร้างความอบอุ่นใจและความเชื่อมั่นในตนเอง 4: 14

รวมทั้งภาพที่สะท้อนความรัก

ที่ทรงได้รับตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์อย่างเต็มเปี่ยม ดังต่อไปนี้

ทรงโอบอุ้มพระอนุชาอย่างทะนุถนอม 5: 20

ทรงแสดงความชอบพระทัยด้วยการจุมพิต 5: 63

ทรงปฏิบัติดังสมัยทรงเป็นเจ้าของคั้่น้อย 5: 245

ภาพประทับใจที่ประชาชนเห็นจนชินตาและเจใจ 6: 73

จากการที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงให้การถวายพระอภิบาลพระโอรสและพระธิดา ด้วยการให้ความรักและความอบอุ่นด้านจิตใจดังกล่าว ทรงใช้หลักด้านการพยาบาลเพื่อดูแลด้านสุขภาพและโภชนาการ นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญเติบโตของสมองและพัฒนาการด้านร่างกาย

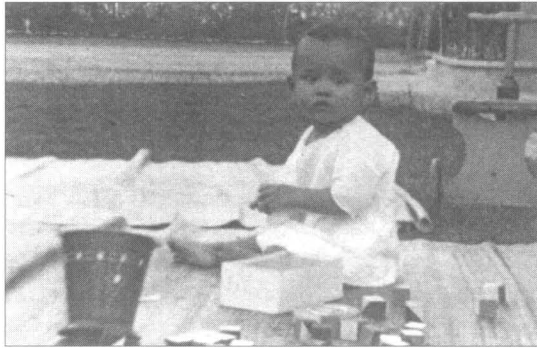
มิติด้านสติปัญญาและความสร้างสรรค์

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเล่นต่างๆ ที่ช่วยให้พระโอรสและพระธิดาได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มที่ ด้านร่างกายจากการเล่น เคลื่อนไหว วิ่ง ปีนป่าย ด้านสังคมจากการเล่นกับผู้อื่นหรือร่วมมือกับผู้อื่น ด้านอารมณ์จากความสนุกสนานในการเล่นกัน ด้านสติปัญญาการได้สังเกต จำแนก คาดคะเน ทดลอง ฯลฯ

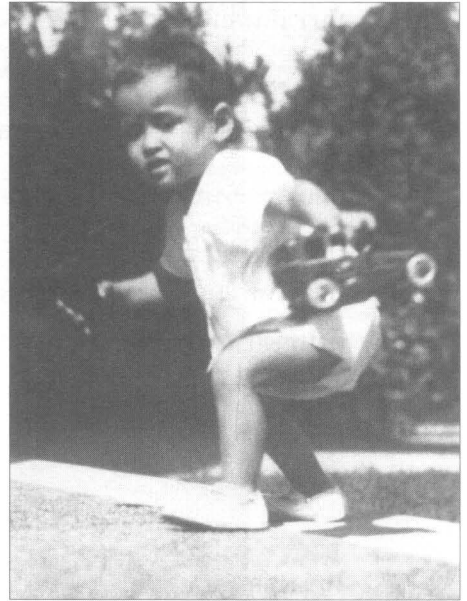
ในช่วงก่อน 2 พระชันษา คุณมาลัย ชูดีนันทน์ พระพี่เลี้ยงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้เล่าถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า

“ตอนทรงพระเยาว์จะอยู่ในที่ที่มีลูกทรงกัน
ทรงมีขของเล่นเยอะมาก
วันหนึ่ง ฉันคลานผ่านไป เป็นเวลาพักไม่มีคนเฝ้า
เพราะสมเด็จพระชนนีไม่โปรด
ท่านต้องการให้พักเงียบๆ หรือเล่นเงียบๆ”
เพื่อให้พระองค์เล็ก ๆ ใช้พระสติปัญญา
ว่าจะทรงต่อหรือเล่นอย่างไรกับขของเล่น
เป็นเรื่องของการฝึกพระสติปัญญาให้เป็นคนฉลาด...” 7: 12

จากพระนิพนธ์เรื่อง “เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์”
 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
 ทรงเล่าเรื่องสมัยที่ทุกพระองค์ยังทรงพระเยาว์พร้อมภาพประกอบ ดังนี้

“บางวันปู่เสื่อให้นั่งเล่นองค์เดียว” 5: 58

“พระองค์เล็กกำลังเล่นรถอยู่องค์เดียว 5: 60

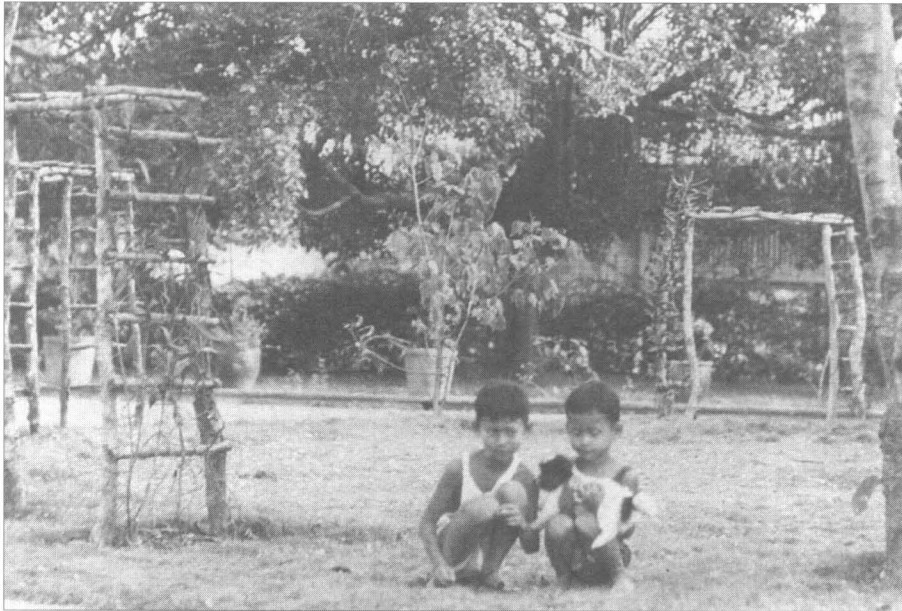

“เล่นหีบเสียงไซลานซึ่งไซโดยไข้กำลังมาก” 5: 60

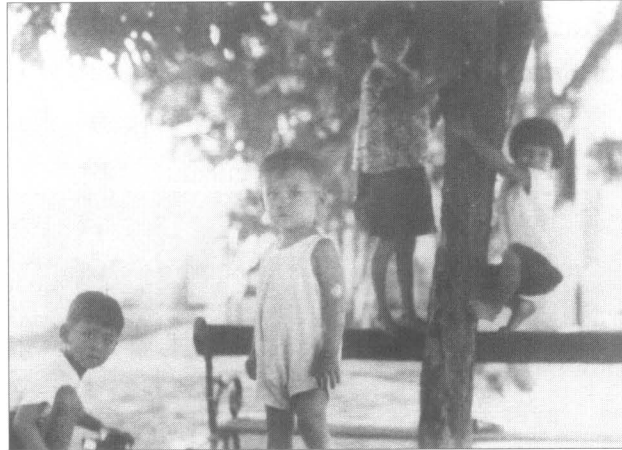
คงจะเป็นจุดเริ่มต้นของความสนใจในดนตรี

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
 ประทานสัมภาษณ์แก่สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยว่า

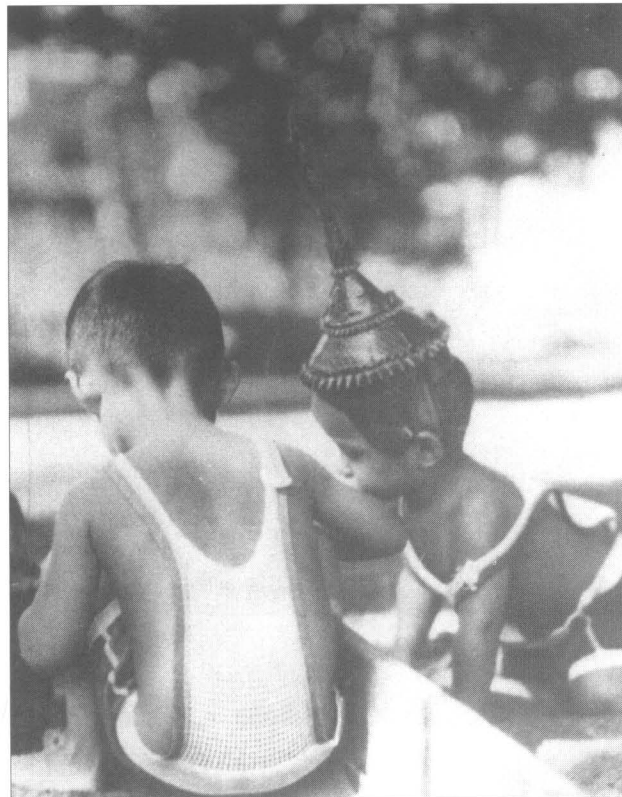
“...พวกเราได้อยู่กลางแจ้งมาก ได้สูดอากาศบริสุทธิ์ เวลานั้น
 อากาศวังสระปทุมยังบริสุทธิ์เพราะอยู่นอกเมือง
 เราจะใช้เวลาเล่นกันเพราะแม่ถือว่าการเล่นเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับเด็ก
 ท่านได้สร้างศาลาเล็กๆ ซึ่งเวลานี้ก็ยังอยู่
 แต่เปลี่ยนสภาพไปหมดเลย
 ศาลามีชิงช้า บาร์ หรือห่วง ซึ่งข้าพเจ้าชอบของพวกนี้มาก
 สำหรับออกกำลังกาย ปีนป่าย 8: 29

มุมหนึ่งของสนามมีบริเวณสำหรับวิ่งเล่น 5: 81

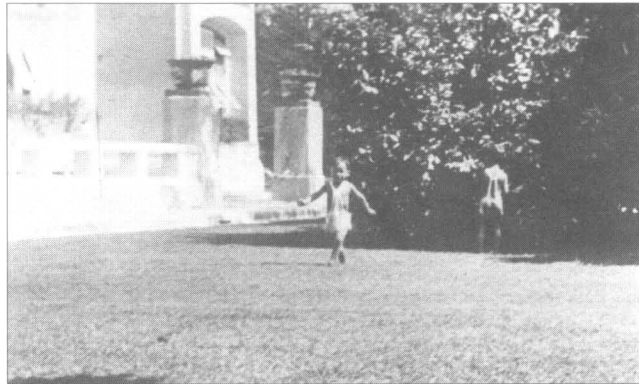
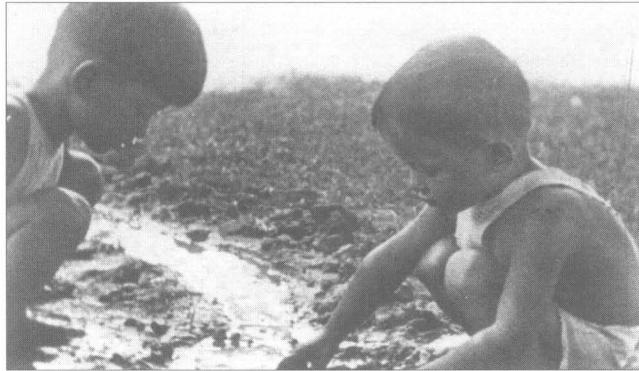

มีมุมที่ร่มรื่นด้วยต้นไม้ 5: 72

“พร้อมของเล่น เช่น กระจป๋อง พิมพ์ พลุฯลฯ” 5: 73

“ในไม่ช้าการเล่นในกองทรายนั้นจะรู้สึกว่าจะไม่สนุกนัก
เพราะเมื่อเอาน้ำเทลงในทราย น้ำก็จะซึมลงไปหมด
จึงย้ายกันออกมาเล่นข้างนอก ขุดคลองในดิน นำน้ำมาใส่ให้ไหลมาในคลอง ...” 5: 73

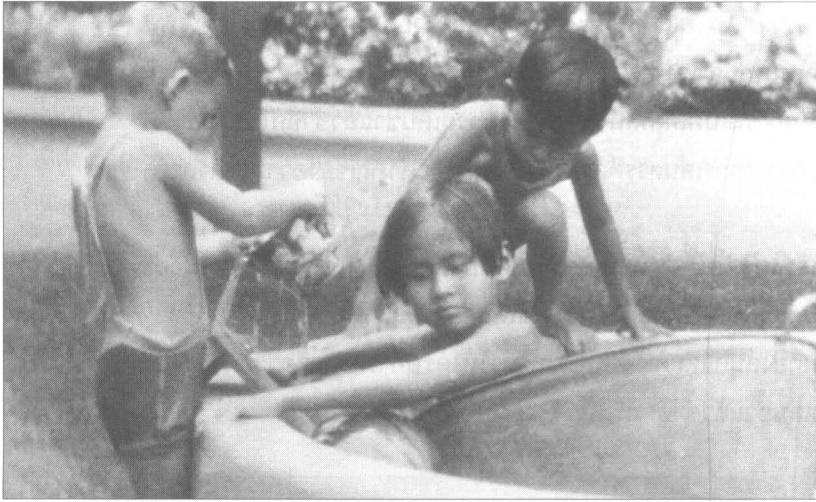

“นี่คือการสัมผัสครั้งแรกกับงานชลประทานและการปลูกป่า” 5: 74

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ประทานสัมภาษณ์ว่า

“ท่านถือว่าการเล่นน้ำเป็นสิ่งที่ดี ท่านก็เลยสร้างบ่อเล็กๆ
ที่แรกเป็นสี่เหลี่ยมเล็กประมาณเมตรครึ่ง ว่ายน้ำก็ไม่ได้...” 5: 29-30

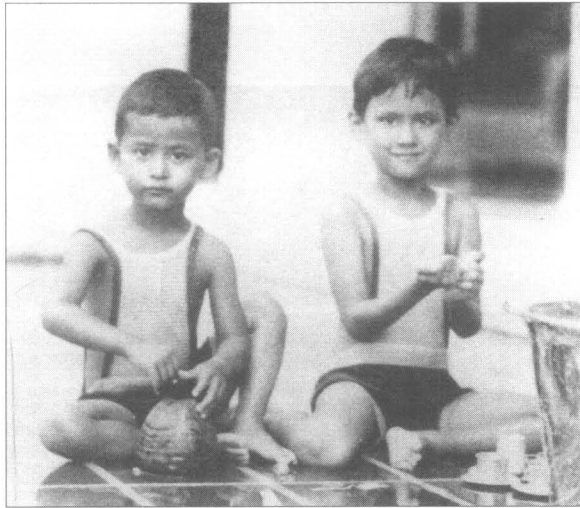
ทรงเล่นอย่างอิสระ 2: 77

การเล่นน้ำอย่างอิสระเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญา โดยเฉพาะแนวคิดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

การที่ทรงจัดสภาพแวดล้อมและการเล่นอย่างอิสระตามธรรมชาติ
เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นกลางแจ้ง อย่างอิสระ
ล้วนเป็นการเล่นที่สนุกสนาน และสามารถเล่นซ้ำแล้วซ้ำอีกในยามว่าง
ซึ่งเรียกว่า “การเล่นสรรค์สร้าง” เป็นพื้นฐานสำคัญของความสร้างสรรค์ 9: 2

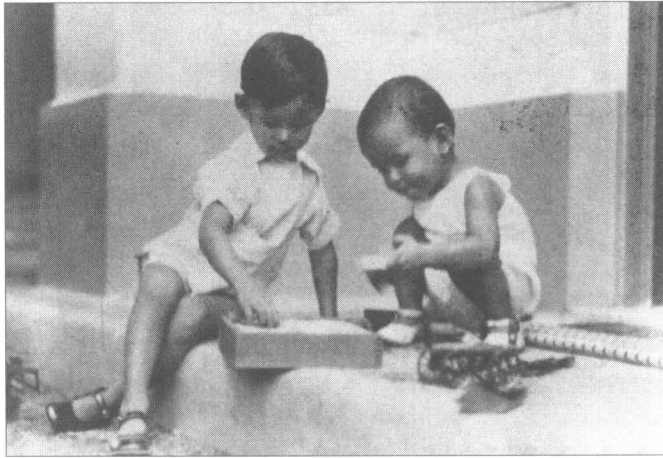
“การเล่นสรรค์สร้าง” สามารถช่วยพัฒนาสติปัญญาได้ดีกว่าการเล่นอย่างอื่น
เพราะเด็กมีโอกาสดูแลคิดค้นหาวิธีเล่นอย่างหลากหลาย
ยิ่งเล่นก็ยิ่งสนุกและค้นพบเพิ่มขึ้น ทำให้ได้รับการพัฒนาความคิดมากขึ้น
ทำให้เล่นซ้ำแล้วซ้ำอีกมีรูเบื้อ 9: 2

“การใช้เวลาว่างนั้น แม่แทบไม่ต้องบอกว่าย่าอยู่เฉยๆ
มีที่จะทำอยู่เสมอ”

การที่ทรงเล่นอย่างอิสระดังกล่าวช่วยให้สมองทำงานและเกิดการพัฒนาสติปัญญาอยู่
ตลอดเวลา

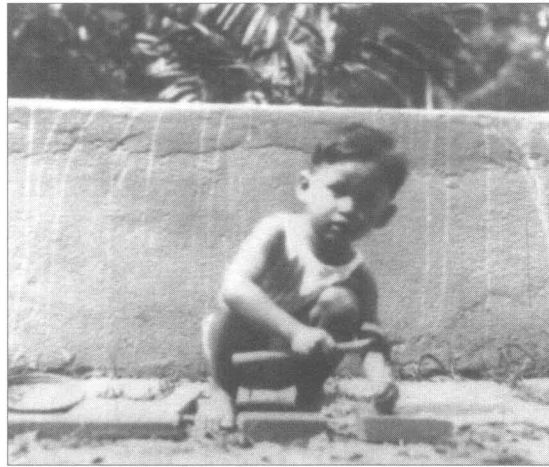
ในขณะที่มีการเล่นอย่างอิสระ
 เด็กสามารถนำสิ่งที่ได้รับไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม
 เพื่อแก้ปัญหา หาคำตอบ และทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ดีในเวลาต่อมา
 การเล่นที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้แตกต่างจาก
 การเล่นสิ่งที่ใช้ลานไฟฟ้าหรือของเล่นสำเร็จรูปที่มีอยู่ทั่วไป
 นับว่าตรงตามทฤษฎีของเพียเจท์ที่ว่า
 สติปัญญาจะได้รับการพัฒนาเมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
 และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาสมองที่ว่า
 สมองจะทำงานได้ไวเมื่อได้เล่นโดยใช้ประสาทรับรู้ทุกด้านอย่างอิสระ 10: 3

“...ท่านก็มีรถไฟ รถบดถนนเล่น แต่ไม่โปรดของเล่นที่ทำมาแล้ว”

5: 27

ของเล่นดังกล่าวนอกจากจะมีราคาแพงแล้ว
 ยังไม่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสมอง เพราะเล่นโดยไม่ต้องใช้ความคิดนัก
 การที่พระโอรสและพระธิดาโปรดปรานเล่นของเล่นธรรมชาติซึ่งเป็นของพื้นๆ
 นับว่ามีคุณค่าต่อการพัฒนาสติปัญญาอย่างยิ่ง
 ขณะนั้นไม่มีใครคาดได้ว่า
 สิ่งที่พระองค์ทรงเล่นกลายเป็นคุณอนันต์ต่อประเทศไทยในเวลาต่อมา...

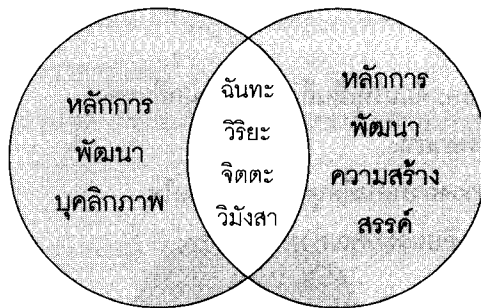

“ทรงเล่นช่างไม้” 5: 73

ที่กล่าวมานี้ เป็นที่น่ายินดีที่เด็กในสังคมไทยไม่ว่าจะมีฐานะเช่นไร น่าจะมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ขั้นต้น จากสื่อพื้นๆ ตามธรรมชาติ ราคาถูก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่คนส่วนมากไม่เข้าใจ จึงพากันมองข้าม เนื่องจากแสงเงาของเล่นราคาแพงและสวยหรู นอกจากนี้ ยังให้ความสนใจกับการใช้คอมพิวเตอร์และการทำแบบฝึกหัด ทำให้เด็กไม่ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และฝึกทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เพราะไม่ได้รับการพัฒนาสมองผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และไม่ได้เล่นอย่างอิสระ ดังนั้น การพัฒนาด้านการคิดจะได้ผลเพียงไรจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เหมาะสม และปฏิสัมพันธ์ที่ดี ด้วยการพูดที่สร้างสรรค์และไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินตัดสินเด็ก

ฉันทะ

การที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงส่งเสริม พระโอรสและพระธิดาให้ทรงเล่นอย่างอิสระตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ภายใต้อบอบของความรักและความเข้าใจ นับว่าเป็นการส่งเสริมให้พระโอรสและพระธิดาพัฒนาแรงจูงใจภายใน หรือ “ฉันทะ”

ภาพประกอบ 2 แสดงมิติของการพัฒนาฉันทะ 3: 89

องค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพเน้นมีดีความรักและความอบอุ่น และมีมิติของการพัฒนาความสร้างสรรค์คือที่มาของ “ฉันทะ” “ฉันทะ” คือองค์ธรรมเบื้องต้นของ “อิทธิบาท 4” ซึ่งเป็นองค์ธรรมแห่งความสำเร็จ

สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงส่งเสริม “ฉันทะ” แก่พระโอรสและพระธิดา โดยทรงเริ่มต้นจากการส่งเสริมให้มีการเล่นอย่างอิสระและสนุกสนานตามธรรมชาติ เมื่อเจริญพระชนมพรรษา ทรงมีโอกาสนั่งงานช่างและงานประดิษฐ์อย่างอิสระ และทรงมีโอกาสดำเนินงานอดิเรกต่างๆ ที่พึงพอใจอยู่เสมอ ทำให้เกิดความรักความพึงพอใจ หรือ “ฉันทะ” ในสิ่งที่กระทำ ย่อมเกิดความสุขในการเล่นและการกระทำโดยหวังที่จะทำให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด ย่อมมีความแน่วแน่พากเพียร หรือ “วิริยะ” เพื่อให้งานบังเกิดผลสำเร็จ เมื่อเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำย่อมมีจิตใจจดจ่อหรือเกิด “จิตตะ” ความแน่วแน่จดจ่อในสิ่งที่กระทำย่อมนำไปสู่การไตร่ตรองใคร่ครวญ หรือ “วิมังสา” เพื่อปรับปรุงขัดเกลาให้บังเกิดผลงานที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น 3: 90

อิทธิบาทสี่ที่แฝงมากับการเล่นอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศความรักความเข้าใจ
นับว่าเป็นพลังที่มีอานุภาพอย่างยิ่ง
ฉันทะ จึงเป็นลักษณะสำคัญของนักพัฒนา
ดังที่พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง “ฉันทะ” ไว้ว่า
“ผู้ที่มีฉันทะเปรียบเสมือนแสงเงินแสงทองแห่งชีวิต”

เพราะเป็นหนทางแห่งความเจริญที่เกิดจากความสุขในการกระทำสิ่งต่างๆ

เท่าที่กล่าวมา คงพอจะสะท้อนให้เห็นถึงความกลมกลืนของ
การเล่นกับความเพียรพยายาม
และความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นที่สนุกสนานพึงพอใจ
กับการทำงานที่เพลิดเพลินและมีคุณค่า

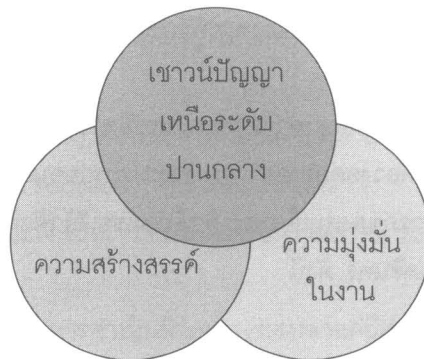
ฉันทะโดยทั่วไปเกิดขึ้นจากความรักและความพอใจ
อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีฉันทะอย่างเต็มที่สามารถจะทำงานที่ไม่พอใจได้ดี
เพราะคำนึงถึงประโยชน์ของงานที่จะบังเกิดกับผู้อื่น
ผู้ที่มีฉันทะอย่างแท้จริง จึงสามารถที่จะทำสิ่งนั้นได้ด้วยความเต็มใจและพอใจ
ดังเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนว่าพระองค์ทรงงานกว่าสามพันโครงการ !
ซึ่งเกิดขึ้นได้เพราะ “ฉันทะ” ของพระองค์นั่นเอง

โครงการวิจัยและพัฒนาต่างๆ
ล้วนเป็นการทรงงานที่เกิดจากน้ำพระราชหฤทัย
ที่เต็มเปี่ยมด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์
ทรงคิดค้นเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ แก่ประชาชนเสมอ
ซึ่งพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) กล่าวว่า

“ผู้ที่มีจิตใจของนักวิจัย เมื่อพบสิ่งใดที่เป็นปัญหา
ย่อมสามารถคิดค้นและทำให้เกิดประโยชน์ได้เสมอ
สามารถพลิกปัญหาให้เป็นปัญญา” 12: 12

การที่ทรงสามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 ย่อมนำไปสู่การคิดค้นสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าอยู่ตลอดเวลา
 จึงเป็นความสามารถในการคิดริเริ่มที่ทรงสั่งสม
 งานของพระองค์ยังมีลักษณะของการปรับเปลี่ยนดัดแปลง
 และประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

ที่กล่าวมา ได้นำเสนอแนวการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดา
 ที่ได้สะท้อนให้เห็นพระปรีชาสามารถ
 ที่สอดคล้องกับหลักของเรนนูลลี (Renzulli) ดังได้อะแกรมในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โมเดลองค์ประกอบของอัจฉริยภาพของเรนนูลลี 13: 2

จากพระราชประวัติพบว่า พระองค์ทรงได้รับการส่งเสริมความสร้างสรรค์อย่างเต็มที่
 ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านสติปัญญาตั้งแต่ทรงพระเยาว์
 กระบวนการเล่นที่ทรงได้ริเริ่มอย่างอิสระตลอดมา
 ล้วนทำให้เกิด “ฉันทะ” “วิริยะ” “จิตตะ” และ “วิมังสา”
 เหล่านี้เป็นที่มาของคุณลักษณะ “ความมุ่งมั่นในงาน” (task commitment)

เมื่อประกอบกับพระปรีชาสามารถด้านพระสติปัญญา
 และพระดำริสร้างสรรค์ที่ทรงมีเป็นพื้นฐาน
 จึงไม่น่าแปลกใจเมื่อมีการกล่าวขวัญถึง
 “พระราชอัจฉริยภาพ” ในด้านต่างๆ ของพระองค์
 เช่น ด้านดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์เพลง
 และมีพระปรีชาสามารถในการทรงดนตรีต่างๆ
 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศิลปะ ด้านสังคม ฯลฯ 3: 103

ที่มาแห่งพระราชอัจฉริยภาพ

หากจะถามว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
 ทรงมุ่งหมายให้พระโอรสและพระธิดาทรงพระอัจฉริยภาพหรือไม่

พระองค์ทรงมุ่งมั่นที่จะอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดาโดยยึดหลักความดี
 ตามพระปณิธานของกรมหลวงอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
 จึงขอเชิญเชิญพระราชปราชญ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
 กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ดังนี้

“...ถ้าจะพูดไป ทุกอย่างมาจากทูลหม่อม
 ทูลหม่อมตั้งพระทัยจะทำอะไรเพื่อให้ประเทศชาติดีขึ้น”

...ถ้าจะเอาหลักการ ต้องให้เป็นคนดี”

“...ขอให้เอาประโยชน์ส่วนตัว เป็นที่สอง
 ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์ เป็นที่หนึ่ง” 3: 10-11

ดังนั้น พระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 จึงเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องตามหลักพัฒนาการอย่างรอบด้าน
 ตามธรรมชาติ และเน้นด้านคุณธรรมเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ในอดีต ยังไม่พบแนวคิดด้านการส่งเสริมอัจฉริยภาพ
อีกทั้งพระองค์ทรงสนพระทัยและปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง
พระองค์จึงสนพระทัยในการดำเนินชีวิตเรียบง่ายตามธรรมดาและเป็นไปตามธรรมชาติ
จึงอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพและกลม่อเกลียด้านความดีงาม
ย่อมบังเกิดผลด้านความเก่ง ความดีและมีมีความสุขได้

ตอนที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ทรงัญญเชิญไว้หนึ่งในพระนิพนธ์เรื่องยุวกษัตริย์ความว่า
สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงมีพระอักษรถึงพระองค์อาทิศัพท์พอร่า
ที่สะท้อนถึงความเห็นเกี่ยวกับการขึ้นครองราชย์ของพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลว่า

“การที่นั่นทเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น ไม่ได้ทำให้เราชื่นชมยินดีในยศศักดิ์เลย
กลับเมื่อเสียอย่างมาก
แต่มีสิ่งหนึ่งที่มาช่วยดับความเบื่อให้น้อยลงไปคือ Duty* สำหรับประเทศ
ถ้าเป็นประโยชน์ Sacrifice** ที่เราสละก็ได้ผล
ผลในยศศักดิ์และเงินนั้น หม่อมฉันไม่เรียกว่าผล” 5: 221

ที่กล่าวมา แสดงถึงจุดยืนในการดำเนินชีวิตแบบธรรมดาแต่มีสำนึกต่อบ้านเมือง
อย่างสูงส่ง ทรงให้ความสนพระทัยกับการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ
ด้วยการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านรวมและทรงเน้นด้านคุณธรรม
หากจะมองถึงที่มาแห่งพระราชอัจฉริยภาพ
พระบรมราชชนนีทรงเป็นผู้เป็นแบบอย่างที่ตั้งมด้านต่าง ๆ
โดยเฉพาะ “ความสร้างสรรค์ พากเพียรและไม่เรียนใไม่รู้”
ทรงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เช่น ผ้าปัก ปั้น งานประดิษฐ์จากดอกไม้แห้ง ฯลฯ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่ดี
ในด้านความสนใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ เช่น ทรงรักการอ่านและทรงงานอดิเรกเสมอ
พระองค์ยังทรงส่งเสริมด้านดนตรีแก่พระโอรสและพระธิดาโดยจัดหาครูมาสอนดนตรี
แก่พระราชมโอรสและพระธิดาตามความสนพระทัยของแต่ละพระองค์ 5: 82

สมัยทรงพระเยาว์พระองค์ทรงได้รับการส่งเสริมการเล่นตามธรรมชาติ โดยทรงเล่นกับพระเชษฐาอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา ทรงมีความสนพระทัยคล้ายกันและทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ พระองค์จึงทรงเรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ในระดับที่อาจจะยากกว่าวัยอยู่บ้าง ทำให้พระองค์ได้รับการพัฒนาด้านการคิดควบคู่กับการพัฒนาด้านอื่นๆ เต็มศักยภาพ พระองค์จึงทรงทำกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ตั้งข้อสงสัยกันว่า เด็กอัจฉริยะมักจะปรากฏในลูกคนที่สอง

เมื่อนำข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์ประกอบแนวคิดทฤษฎีทางอัจฉริยภาพ พบว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงส่งเสริมโดยสอดคล้องกับหลักของอัจฉริยภาพตามแนวของเรนซูลีและหลักสากล เกี่ยวกับการส่งเสริมอัจฉริยภาพด้วยกระบวนการดลใจ 2: 1

ประการที่หนึ่ง

คือ กระบวนการพัฒนาศักยภาพตลอดชีวิต ที่เกิดจากความรักและความผูกพันในช่วงหกขวบแรกของชีวิตอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่การกระทำที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง แต่จะต้องมีความผูกพันด้านจิตใจ โดยต้องมีความผูกพันที่แนบแน่นอย่างเพียงพอ การที่มีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ย่อมมีผลให้ทรงเรียนรู้และพัฒนาการคิดระดับสูงภายใต้สภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่ส่งเสริมทั้งด้านสังคมและจิตใจ

และมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาลูก

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการรู้คิดระดับสูง ที่จะส่งผลต่อและศักยภาพของเด็กในระยะยาวด้วย 2: 2

ประการที่สอง

คือการอยู่ในสังคมแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเต็มที่และเพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้น
 ภายใต้อสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม
 ที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านสังคมและจิตใจ
 ผู้ดูแลใจมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้โดยรวมและการรู้คิดเชิงสังคม
 โดยอยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยาในด้านต่าง ๆ
 เพราะจะทำให้เกิดการซึมซับขึ้นภายใน
 และมีการประเมินสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งความภาคภูมิใจในตนเองด้วยตนเอง

ดังนั้น คุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างกันและธรรมชาติของกิจกรรมที่กระทำร่วมกัน
 ช่วยให้เด็กได้รับประโยชน์จากสัมพันธภาพนั้น
 นอกจากนี้ การจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับผู้อื่นและเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ
 จะต้องมีการวางแผนเพื่อจัดและดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ 2: 4

ประการที่สาม

คือการมีโอกาสนเรียนรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
 ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการคิดระดับสูงภายใต้อสภาพแวดล้อม
 และบรรยากาศที่ส่งเสริมด้านสังคมและจิตใจ
 นิเวศน์วัฒนธรรมคือสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันภายในครอบครัว
 และมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาเด็ก

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการรู้คิดระดับสูง
 ที่จะส่งผลต่อศักยภาพของเด็กในระยะยาว
 มากกว่าส่งเสริมกับความจำระยะสั้น
 เช่น การเรียนภาษาโดยเน้นความจำ การแยกย่อย
 เป็นสิ่งที่คนทั่วไปนิยมกันแต่บังเกิดผลในระยะยาว
 และควรเน้นการตระหนักรู้ใน “ตนเอง” มากขึ้น
 เช่น การคิดเอง การทำตามแผนที่วางไว้และประเมินตนเอง

อนึ่ง ในการเชื่อมโยงความคิดและการกระทำและช่วยเหลือจากผู้ดลใจ
 ควรเป็นการเสริมพลังจากวิถีชีวิตที่มีความสร้างสรรค์
 ติดตามดูแลจนถึงที่สุด ค้นหาแก่นของความหมายเพื่อช่วยในการดลใจ
 ได้ร่วมมือด้วยความทัดเทียมกัน และเข้าร่วมกับกิจกรรมอื่นที่เป็นเลิศในความสามารถ...
 ซึ่งเป็นผลอันมาจากการคิดริเริ่ม ทักษะหรือความรู้
 ผู้ดลใจจะต้องเข้าใจว่าการรู้คิดและอารมณ์ความรู้สึกมีอาจแยกออกจากกันได้
 การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพและการค้นพบ
 เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำด้วยความสนใจ
 ควบคู่กับปฏิสัมพันธ์ที่เอื้อหนุนเกื้อกูลกันและมีความเห็นอกเห็นใจกัน 2: 5-7

ผู้ดลใจที่ประสบความสำเร็จมักมีสาเหตุมาจาก
 มีความยืดหยุ่นในบทบาท มีกิจนิสัยที่ดี ใฝ่ต่อความรู้สึก
 นอกจากนี้ยังมีความสนใจร่วมกัน
 ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้ดลใจที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดี
 นับว่ามีความสำคัญและจะต้องมีมากเพียงพอ
 ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กกล้าที่จะคิดอย่างริเริ่มได้
 ซึ่งพบว่าผู้ดลใจและเด็กมักจะมีความเห็นในทิศทางเดียวกัน
 พบว่าเด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่มีความรักย่อมเต็มเปี่ยมด้วยความร่วมมือร่วมใจ
 อย่างไม่รู้ตัว ผู้ดลใจที่มาจากนอกรครอบครัว เช่น ศิลปินหรือนักเขียน
 อาจสร้างความร่วมมือร่วมใจได้จากการทำกิจกรรมกับเด็กเพียงบางกิจกรรม 2: 24

แนวคิดดังกล่าวสนับสนุนความเห็นของคลาร์ค (Clark) ที่ว่า
 การพัฒนาอัจฉริยภาพจะต้องบูรณาการความสร้างสรรค์
 ด้านการรู้คิดร่วมกับความสร้างสรรค์ด้านจิตใจ
 เพื่อผสมผสานองค์ประกอบด้านารรู้คิดกับการรับรู้เข้ากับ
 มิติด้านอารมณ์ความรู้สึกและการหยั่งรู้
 อัจฉริยภาพที่เกิดจากการบูรณาการของสมองมนุษย์
 ต้องอาศัยความสร้างสรรค์เป็นหนทางแห่งการแสดงออกทางอัจฉริยภาพที่สูงสุด 14: 47

ที่กล่าวมานี้ แสดงถึงความลึกซึ้งและซับซ้อนของอัจฉริยภาพที่สั่งสมมาตลอดชีวิต การส่งเสริมอัจฉริยภาพให้ได้ผลต้องอาศัยบทบาทผู้ดูแลใจที่มีคุณภาพ บทบาทดังกล่าวปรากฏในพระจริยวัตรของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีอย่างเด่นชัด ทรงจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพและกลม่อมเกลาคความดีงามแก่พระโอรสอย่างสม่ำเสมอ จึงได้ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมและแก่ประชาชนชาวไทยและ...และสากลโลก จึงมีใจหทัยคำถามว่า

“ถ้าพระองค์ทรงได้รับการยกย่องในพระราชอัจฉริยภาพด้านต่าง ๆ มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เราจะมีในหลวงที่ทรงพระราชอัจฉริยภาพรอบด้าน เช่นนี้หรือไม่...”

บรรณานุกรม

1. ฉันทนา ภาคบงกช. (2545). *รู้ซึ่งถึงจิตใจเด็กได้อย่างไร. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เหนือกว่า EQ” ขมรมการศึกษาปฐมวัย ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร, 22 ตุลาคม 2549.*
2. Gallmore, R., John-Steiner, Vera P., and Tharp, R. (1992). The developmental and psychological foundations of mentoring. A paper presented to MacArthur Foundation. (online). <http://www.umn.edu/~vygotsky/mentor.pdf>
3. ฉันทนา ภาคบงกช. (2549). *สักการศุติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).*
4. *แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, ศูนย์. (2538). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.*
5. *กัลยาณิวัฒนา, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า. (2546). เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์ กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสหราชอาณาจักรการพิมพ์ จำกัด.*
6. *ช่วยสาธารณสุขชุมชน, กรรมการบริหารมูลนิธิ. (2533). 90 พรรษาแม่ฟ้าหลวง กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสหราชอาณาจักรการพิมพ์ จำกัด.*
7. มติชน, กองบรรณาธิการ. (2534). *วันวารแห่งชีวิต “พระพี่เลี้ยง” คุณสุมาลัย ชูตินันท์, หนังสือพิมพ์มติชน, ปีที่ 14 ฉบับที่ 6353, 1 สิงหาคม.*

8. ครอบครัวแห่งประเทศไทย, สมาคม. (2538). **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการพัฒนาคุณภาพประชากร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ถาวรการพิมพ์.
9. Forman, George E. and Hill, Fleet. (1990). *Constructive Play: Applying Piaget In the preschool*. Momterey, California: Brooks/Cole Publishing Company.
10. Ward, Christine. (2005). *Brain friendly teaching and learning*, a paper presented at the Elementary University School, Srinakharinwirot University, November 13, 2005, Bangkok, Thailand.
11. ฉันทนา ภาคบงกช. (2549). **มารู้จักสมองของหนูหน่อยนะ**. กรุงเทพฯ: บริษัท แพลนฟอร์คิดส์ จำกัด.
12. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **เทปบันทึกการบรรยายพิเศษ "การศึกษาและวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย"** สำนักงานกองทุนเพื่อการวิจัยแห่งชาติ ณ โรงแรมเซ็นทรัล พลาซ่า กรุงเทพมหานคร, 17 พฤศจิกายน 2538.
13. Renzulli, P. J. (1981). *The revolving door: Identification Model*. C. T. : Creative Learning Press.
14. Clark, Barbara. (1988). *Growing Up Gifted*, London : Merrill Publishing Company.